

I. Εισαγωγή

Αντικείμενο της Εθνικής Στρατηγικής για την Ανάπτυξη των Ορεινών Κοινοτήτων (ΕΣΑΟΚ)

Ο σχεδιασμός της Εθνικής Στρατηγικής για την Ανάπτυξη των Ορεινών Κοινοτήτων (ΕΣΑΟΚ) της Κύπρου, είχε ως αντικείμενο τον καθορισμό των στόχων που πρέπει να επιτευχθούν, προκειμένου η περιοχή του Τρόοδου να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις και να επανενταχθεί στην αναπτυξιακή διαδικασία. Το όλο πλαίσιο σχεδιασμού προσδιόρισε η θετική συγκυρία της βούλησης της Κυπριακής Κυβέρνησης να διαμορφώσει μια ολοκληρωμένη ορεινή πολιτική, και των Τροοδιτών να συμμετέχουν ενεργά στον σχεδιασμό της ανάπτυξης του τόπου τους.

Ο σχεδιασμός της ΕΣΑΟΚ αφορά μέρος των ορεινών περιοχών της Κύπρου με διακριτή γεωγραφική και πολιτισμική ταυτότητα και την ιστορική ονομασία Τρόοδος. Τα όρια της συγκεκριμένης περιοχής καθόρισε η εθελούσια απόφαση συνεργασίας 115 κοινοτήτων. Η περιοχή καλύπτει το 25% της ελεύθερης Κύπρου, έχει περίπου 30.000 μόνιμους κατοίκους, και διατηρεί δεσμούς με τουλάχιστον 70.000 αποδήμους.

Η εθνική διάσταση της ΕΣΑΟΚ προκύπτει από την αντίστοιχη εθνική σημασία της περιοχής του Τρόοδου για την Κύπρο. Το βουνό αποτελεί μια ζωτικής και στρατηγικής σημασίας εδαφική συνιστώσα της χώρας ως ένας εκτεταμένος τόπος κατοίκησης και πόρων. Είναι ο διαχειριστής της μεγάλης εθνικής αξίας φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας.

Η ανάγκη για εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης ορεινής πολιτικής και το πλαίσιο παρέμβασης

Τις τελευταίες δεκαετίες, οι ορεινές κοινότητες εισήλθαν σε διαδικασία πληθυσμιακής μείωσης συμπαρασύροντας τις παραγωγικές δραστηριότητες, με κίνδυνο να οδηγηθεί στην εγκατάλειψη σημαντικό τμήμα της επικράτειας. Τα οικιστικά τους κέντρα δεν ανακάμπτουν πληθυσμιακά, ενώ το 20% των κοινοτήτων δεν έχουν νέους κάτω των 24 ετών. Το Τρόοδος διαθέτει πλέον οριακά την απαραίτητη πληθυσμιακή κρίσιμη μάζα για τη βιωσιμότητα των παραγωγικών του δραστηριοτήτων και την εδαφική του συνοχή. Αυτή η δημογραφική και παραγωγική εξέλιξη του Τρόοδου, συνδέεται με φαινόμενα τα οποία αναπτύχθηκαν από τα μέσα του περασμένου αιώνα (μετανάστευση, αστικοποίηση, κτλ.), αλλά και με την έλλειψη πολιτικής για τις ορεινές περιοχές. Το βουνό παραμένει ένας χώρος εύθραυστος, απειλούμενος από τη διατάραξη των οικοσυστημάτων, από φυσικούς κινδύνους, αλλά και τον τρόπο ενσωμάτωσής του στον αστικό κόσμο. Η εξασθένηση του ρόλου της περιοχής στη διαχείριση των φυσικών πόρων και στην αντιμετώπιση σημαντικών προκλήσεων (κλιματική αλλαγή, νερό, βιοποικιλότητα), θα έχει ανυπολόγιστες συνέπειες και κόστος για την Κύπρο. Αυτά τα διακυβεύματα αναγορεύουν το ζήτημα των παρεμβάσεων στο Τρόοδος σε στόχο εθνικής σημασίας με πολλαπλές πτυχές και σαφείς αναπτυξιακές και χωροταξικές διαστάσεις.

Ωστόσο, σήμερα, η αναγνώριση της πολυλειτουργικότητας και των μειονεξιών στους τομείς της παραγωγής και διαβίωσης του βουνού, τείνει να του προσδώσει την αξία που του αρμόζει, ενώ η εικόνα του αναβαθμίζεται από το εξωτερικό περιβάλλον: οι πολιτικές για την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος και την αποφυγή της εγκατάλειψης, το ενδιαφέρον των καταναλωτών για την κληρονομιά και τα προϊόντα του, αλλά και οι νέες τεχνολογίες.

Αυτές οι προοπτικές, σε συνδυασμό με τις επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον, τις ελλειπείς εξυπηρετήσεις και μεταφορικές υποδομές, αλλά και τις διεθνείς και ευρωπαϊκές δεσμεύσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας, θέτουν επιτακτικά την **τοποθέτηση του κυπριακού βουνού στο επίκεντρο των χωροταξικών και αναπτυξιακών πολιτικών**. Αυτή η προσπάθεια επιχειρήθηκε στην υπόλοιπη Ευρώπη ήδη από τις δεκαετίες του 1980–1990. Για την Κύπρο, το διακύβευμα της ενσωμάτωσης των ορεινών κοινοτήτων αφορά τη σύνδεση του χωροταξικού και αναπτυξιακού σχεδιασμού μέσω μιας ενιαίας ορεινής πολιτικής, πιο αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης και προσαρμοσμένης μορφής διακυβέρνησης στο πλαίσιο των εθνικών και ευρωπαϊκών στρατηγικών, υπό τον συντονισμό της Κυπριακής Κυβέρνησης.

Ο σχεδιασμός της ΕΣΑΟΚ

Ο σχεδιασμός της ΕΣΑΟΚ απαντά σ' αυτό το διακύβευμα, λαμβάνοντας ωστόσο υπόψη ότι η βιωσιμότητα και η προοπτική του Τρόδους συνδέονται με εξωγενείς δυναμικές και διακυβεύματα, η σημασία των οποίων ξεπερνά την κλίμακα της περιοχής και αποκτά εθνικές διαστάσεις. Η ύπαρξή τους έχει τροποποιήσει ριζικά, σε σχέση με τις προηγούμενες δεκαετίες, το περιβάλλον στο οποίο καλείται το Τρόδος να σχεδιάσει τη στρατηγική για το μέλλον του.

Το περιβάλλον αυτό προσδιορίζουν πρωτίστως, η παγκοσμιοποίηση και η ενσωμάτωση της Κύπρου στην Ε.Ε.: η πρώτη, ενισχύει τον διεθνή ανταγωνισμό και επηρεάζει τη σχέση του Κράτους με τους διάφορους τομείς που παραδοσιακά ήλεγχε ως κράτος – πρόνοια και ρυθμιστής της οικονομίας του. Το Τρόδος μπορεί να απαντήσει σ' αυτό τον ανταγωνισμό μέσω ενός ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, βασισμένου στην ιδιοτυπία των προϊόντων του.

Αντίθετα, η Ε.Ε., διαμορφώνει το πλαίσιο για μια νέα σχέση μεταξύ κέντρου και περιφέρειας, μέσω της προσαρμογής της δημόσιας δράσης του κάθε κράτους-μέλους (συμμετοχικός σχεδιασμός και τοπική διακυβέρνηση). Αναγνωρίζει τις ιδιαιτερότητες του βουνού και προτάσσει την εδαφική προσέγγιση της ανάπτυξής του.

Στην Ε.Ε., οι γενικότερες εξελίξεις για τις ορεινές περιοχές, συνέβαλλαν όντως, από τη δεκαετία του 1980 στην αντιστροφή των μέχρι τώρα αντιλήψεων όσον αφορά: (α) τις προοπτικές του βουνού, αλλά και (β) τη θέση του στο εσωτερικό του κάθε κράτους:

- α) πέρασμα από πολιτικές προστασίας σε πολιτικές που επιδιώκουν να συμβάλλουν με τρόπο βιώσιμο στην ανάπτυξη του βουνού, σηματοδοτώντας νέες στοχεύσεις για τη διαμόρφωση ενός νέου προτύπου προστασίας – ανάπτυξης σ' αυτές τις περιοχές.
- β) εδαφοποίηση (territorialization) της δημόσιας δράσης, με βάση τη διαπίστωση ότι οι τοπικές κλίμακες μπορούν καλύτερα να προσδιορίσουν πολιτικές κατάλληλες ως προς την διαφορετικότητα των τοπικών καταστάσεων και τα αναπτυξιακά διακυβεύματα.

Η ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε., οδήγησε στην υιοθέτηση των κοινοτικών προγραμματικών περιόδων και σε δεσμεύσεις με βάση κοινοτικές οδηγίες για αποκέντρωση, περιβάλλον, ΑΠΕ, κτλ. Παράλληλα, η Εδαφική Πολιτική της Ε.Ε., απαιτεί το πέρασμα από τη δημόσια κρατική πολιτική δράση στη δημόσια εδαφική δράση, την οποία η Κύπρος δεν έχει ολοκληρώσει. Ο επιχειρησιακός σχεδιασμός, εξαιρουμένου του προγράμματος Leader και κάποιων κινήτρων χωροθέτησης (απόσταση από πόλεις, υψόμετρο) υπέρ της υπαίθρου, διατηρεί τη λογική της εθνικής αλυσίδας και κλίμακας. Όμως, είναι σε εξέλιξη μια σημαντική προσπάθεια εθνικών μεταρρυθμίσεων (υγεία, παιδεία, αυτοδιοίκηση, κτλ.), οι οποίες άπτονται των σχέσεων κέντρου / περιφέρειας. Αυτή η δυναμική εξέλιξης, σε συνδυασμό με την έλλειψη ορεινής πολιτικής, απαιτεί τον επαναπροσδιορισμό της ένταξης των Ορεινών Περιοχών στο όλο εθνικό σύστημα σχεδιασμού χωροταξικών και αναπτυξιακών πολιτικών.

Η αναπτυξιακή διάσταση της ΕΣΑΟΚ και η ορεινή πολιτική

Ενόψει της ανάγκης μιας ολοκληρωμένης αντιμετώπισης της διαχείρισης και της ανάπτυξης των ορεινών κοινοτήτων, και με βάση τη διεθνή και ευρωπαϊκή εμπειρία, η ΕΣΑΟΚ, προτείνει την υιοθέτηση από την Κυπριακή Δημοκρατία, της αρχής της ορεινότητας ως ένα πλαίσιο που :

- α)** θεμελιώνει τη σύμβαση εθνικής και εδαφικής αλληλεγγύης μεταξύ Τροόδους – Κράτους,
- β)** διέπει τις τομεακές και οριζόντιες πολιτικές για τις ορεινές κοινότητες, και
- γ)** καθορίζει τη διαμόρφωση μιας Ορεινής Πολιτικής, το κύριο συστατικό της οποίας είναι ο τομεακός και εδαφικός συντονισμός των επιμέρους πολιτικών.

Βασική αρχή μιας τέτοιας συνεκτικής ορεινής πολιτικής, είναι η ισόρροπη σχέση μεταξύ των λογικών της προστασίας και της ανάπτυξης. Στο πλαίσιο αυτής της πολιτικής, η ΕΣΑΟΚ θέτει ως εθνικό αναπτυξιακό στόχο **τη μετάβαση από μια παθητική πολιτική αντιστάθμισης των μειονεξιών, σε μια ενεργητική πολιτική προώθησης της βιώσιμης ενδογενούς ανάπτυξης.**

Για την προώθηση αυτής της πολιτικής, η ΕΣΑΟΚ δομεί τους στρατηγικούς της στόχους με βάση την συνεκτικότητα του τρίπτυχου Παραγωγή – Πλαίσιο Ζωής – Φύση, για να σχεδιάσει και να καθορίσει τον αναπτυξιακό προσανατολισμό της περιοχής Τροόδους.

Με βάση την εδαφική προσέγγιση της ανάπτυξης, η ΕΣΑΟΚ καθορίζει τις επιμέρους τομεακές και διατομεακές αναπτυξιακές στοχεύσεις, τις σχέσεις της τοπικής κοινωνίας με το χώρο της, αλλά και τον τρόπο συμμετοχής των εταίρων για την εφαρμογή της.

Το πρότυπο αυτό, εστιάζοντας στη **βιώσιμη ενδογενή ανάπτυξη**, ξεπερνά τις δύο ακραίες προσεγγίσεις του ορεινού χώρου:

- α)** ότι η διαχείρισή του αφορά κατά βάση το φυσικό περιβάλλον, γεγονός που αντανακλά την αδυναμία εξεύρεσης λύσεων για το πραγματικό πρόβλημα των ορεινών περιοχών – δηλαδή την αδυναμία ξεπεράσματος των μειονεξιών της ορεινότητας και συγκράτησης του πληθυσμού, και
- β)** την άποψη ότι η δυναμική των ορεινών περιοχών συνδέεται με την αστική επέκταση σ' αυτές, η οποία αξιολογείται πλέον ως περιοριστική, αδυνατώντας να αξιοποιήσει τις νέες προοπτικές για το βουνό. Η πόλη, θεωρώντας το βουνό χώρο προς κατανάλωση, το μετατρέπει σε χώρο αδρανής.

Το ζήτημα της συγκρότησης της περιοχής Τροόδους σε αναπτυξιακή οντότητα

Κεντρικής σημασίας για την ανάπτυξη του Τροόδους, είναι η συγκρότηση της Εδαφικής Αναπτυξιακής Οντότητας Τροόδους. Η επίτευξη αυτού του στόχου συνιστά μια δύσκολη και καινοτομική προσπάθεια, εφόσον πρέπει να καταστήσει θεσμικά συμβατές τις σχέσεις μεταξύ του χώρου αναφοράς (ιστορικές περιοχές, διοικητική διαίρεση), του πλαισίου πολιτικής (αναζήτηση μορφών διακυβέρνησης, συμπλέγματα υπηρεσιών), και της εδαφικής ανάπτυξης (συνεργασία, συντονισμός για την αξιοποίηση των πόρων).

Ως χώρος αναφοράς, η περιοχή υποφέρει όχι τόσο από τη διαίρεσή της σε δύο επαρχίες, όσο από την έλλειψη ενός ενδιάμεσου σώματος μεταξύ αυτών και των μικρών κοινοτήτων. Η διατήρηση της κοινότητας αντί των ιστορικών περιοχών ως στοιχειώδη μονάδα σχεδιασμού, έχει επιπτώσεις στον σχεδιασμό, στη χωρική κατανομή και οργάνωση των υποδομών, και στη συνοχή της περιοχής.

Το πλαίσιο πολιτικής προσδιορίζουν η προσπάθεια του Κράτους για αποκεντρωμένη συνεργασία, η ανάγκη οικοδόμησης τοπικής διακυβέρνησης (συμμετοχή στον σχεδιασμό και εφαρμογή των πολιτικών), και η ελλιπής εκπροσώπηση της περιοχής.

Η εδαφική προσέγγιση της ανάπτυξης την οποία υιοθετεί η Ε.Ε., αναγνωρίζει και εντάσσει την περιοχή στα προγράμματά της (βλέπε LEADER), παρότι δεν αποτελεί διοικητική ενότητα, ως εδαφική οντότητα (territory) με βάση τη θέληση των Τροοδιτών να αξιοποιήσουν τους πόρους τους. Η ένταξη αυτή απαιτεί συνεργασίες τοπικών φορέων και δρώντων, τις οποίες οργανώνει και συντονίζει πλέον ο σχετικά νέος θεσμός των Αναπτυξιακών Εταιρειών (ΑΝΕΤ και ΑΝΕΛεμ).

Ο σχεδιασμός της ΕΣΑΟΚ στοχεύει να καταστήσει λειτουργικές τις σχέσεις μεταξύ αυτών των τριών πεδίων, θεμελιώνοντας την Εδαφική Αναπτυξιακή Οντότητα Τρόδους μέσω της οργάνωσης των τοπικών δρώντων, της συμπλεγματοποίησης και της διακυβέρνησης ως δομή συντονισμού.

Η ολοκλήρωση αυτής της διαδικασίας θα αναγορεύσει το Τρόδος σε υπεύθυνο συνομιλητή του κράτους, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση της δημόσιας εδαφικής δράσης (territorial action), στο πλαίσιο άσκησης της Ευρωπαϊκής και Εθνικής Εδαφικής Πολιτικής.

Προς ένα βιώσιμο πρότυπο εδαφικής ανάπτυξης: η στοχοθέτηση της ΕΣΑΟΚ

Με βάση την αρχή της ορεινότητας (εδαφική αλληλεγγύη), η ΕΣΑΟΚ στοχεύει μέσω της βιώσιμης και εδαφικής ανάπτυξης στη βελτίωση:

- α)** του εισοδήματος των Τροοδιτών, και
- β)** των συνθηκών διαβίωσης (εδαφική δικαιοσύνη).

Ο πρώτος στόχος συνδέεται με την οικοδόμηση της νέας ορεινής οικονομίας. Η ΕΣΑΟΚ υποδεικνύει ότι η προσαρμογή της στο νέο παραγωγικό περιβάλλον, δεν μπορεί πλέον να περιορισθεί στο θεσμικό πλαίσιο το οποίο οργανώθηκε πάνω σε κλαδικές πολιτικές. Η νέα ορεινή οικονομία οφείλει να ανακτήσει την εδαφική διάσταση της παραγωγής (δεσμοί με το τόπο), ως μια εναλλακτική λύση στην κρίση υπερπαραγωγής και στην κοινοτυπία των αγροτικών προϊόντων και τουριστικών υπηρεσιών. Η ζήτηση της αγοράς για προϊόντα συνδεδεμένα με τους πόρους μιας περιοχής, επιτρέπει σε τόπους με κληρονομιά όπως το Τρόδος, να πετύχουν μια ανταγωνιστικότητα βασισμένη στη διακριτότητα, παρά στη μείωση του κόστους. Αυτή η εξέλιξη ωθείται από τους καταναλωτές, οδηγεί σε μια ορεινή οικονομία υψηλής προστιθέμενης αξίας, αλλά προϋποθέτει τον συντονισμό των εμπλεκόμενων φορέων, την προσαρμογή των τομεακών πολιτικών, καθώς και του τοπικού συστήματος εκπαίδευσης και υποστήριξης της επιχειρηματικότητας.

Ο δεύτερος στόχος συνδέεται κυρίως με τον τομέα των κοινωνικών υποδομών (υγεία, εκπαίδευση, φροντίδα, πολιτιστική δημιουργία). Η αναγνώριση των μειονεξιών του βουνού από την Ε.Ε. και την Κύπρο, νομιμοποιεί την ΕΣΑΟΚ να προτείνει ως κριτήριο χωροθέτησης όχι τον αριθμό των επωφελούμενων, αλλά την εξυπηρέτηση του τόπου. Εξάλλου, οι επιπτώσεις και το κόστος της εγκατάλειψης, διευρύνουν τις δυνητικές χωροταξικές παρεμβάσεις, οι οποίες δεν συνδέονται τόσο με τον αριθμό των ανθρώπων που διαμένουν σ' αυτές τις περιοχές, όσο με τη φύση των σχέσεών τους με τον περιβάλλοντα χώρο τους. Σε κάθε περίπτωση, ο σχεδιασμός της ΕΣΑΟΚ λαμβάνει υπόψη ότι πρόκληση για την Κυβέρνηση και την Κεντρική Διοίκηση είναι η εξασφάλιση της ισορροπίας μεταξύ της κάλυψης της περιοχής και της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, μέσω βελτιωμένων υποδομών και νέων τεχνολογιών.

Η αντιμετώπιση του δημογραφικού και πληθυσμιακού προβλήματος (το οποίο αξιολογείται ως κομβικής σημασίας ζήτημα της περιοχής), εξαρτάται κυρίως από την επίτευξη των δύο προηγούμενων στόχων. Ωστόσο, λόγω της ανάγκης να υπάρξει επείγουσα παρέμβαση σ' αυτό το σύνθετο ζήτημα, προτείνεται στην Κυπριακή Δημοκρατία να εφαρμόσει μια ολοκληρωμένη Πολιτική Προσέλκυσης και Υποδοχής πληθυσμού, η οποία θα συνδυάζει πρόσβαση σε κατοικία, εξυπηρετήσεις και απασχόληση. Ο ρόλος της εκπαίδευσης θεωρείται εδώ καθοριστικός, τόσο για την ενίσχυση του αισθήματος του ανήκειν στους νέους σ' αυτό τον τόπο, όσο και για την υποστήριξη μιας καινοτομικής επιχειρηματικότητας, βασισμένη στην εγγύηση των ισχυρισμών ποιότητας και ταυτότητας..

Η διάσταση του χώρου στην ΕΣΑΟΚ

Η ΕΣΑΟΚ, ως μια ολοκληρωμένη εδαφική στρατηγική, προσδιορίζοντας τις βασικές αναπτυξιακές κατευθύνσεις για την περιοχή του Τροόδου, έχει ανάγκη από ένα κατάλληλο χωροταξικό πλαίσιο εφαρμογής. Το έλλειμμα σχεδιασμού εντοπίζεται κυρίως στην ενδιάμεση κλίμακα (ιστορικές περιοχές), με αποτέλεσμα τη μη ορθολογική οργάνωση των υποδομών και των υπηρεσιών. Η ΕΣΑΟΚ, λαμβάνοντας υπόψη το προσχέδιο νόμου περί συμπλεγμάτων υπηρεσιών κοινοτήτων¹, εκτιμά ότι στην κλίμακα των ιστορικών περιοχών εξασφαλίζεται η βέλτιστη ισορροπία μεταξύ αποτελεσματικότητας και συμμετοχικότητας. Θεωρεί τις περιοχές αυτές ως το καταλληλότερο επίπεδο σύζευξης διοικητικών λειτουργιών, χωροταξικού σχεδιασμού και αναπτυξιακών δράσεων. Η σύζευξη αυτή θα ενισχύσει τη λειτουργικότητα του χώρου και τον αειφορικό χαρακτήρα της ανάπτυξης. Η πρόταση σύστασης Περιφερειακού Συμπλέγματος Τροόδου, αποσκοπεί στην ενιαία εκπροσώπηση της περιοχής Τροόδου και στην ανάδειξή της σε υπεύθυνο συνομιλητή του Κράτους, συμβάλλοντας στην αποτελεσματική εφαρμογή της ΕΣΑΟΚ και στην ενίσχυση της εδαφικής συνοχής της περιοχής.

Το πλαίσιο εφαρμογής της ΕΣΑΟΚ

Ο σχεδιασμός των συνολικών παρεμβάσεων της ΕΣΑΟΚ ορίζει τη συμβολή και το ρόλο της Κυπριακής Δημοκρατίας στην εφαρμογή της. Οι στρατηγικές οριζόντιες παρεμβάσεις αφορούν την Κυβέρνηση και τη Δημόσια Διοίκηση, και αναφέρονται στην υιοθέτηση της αρχής της ορεινότητας, τη χωροταξία, την προσέλκυση πληθυσμού, την οριοθέτηση της Εθνικής Ορεινής Περιοχής, και τη δημιουργία Οργανισμών διαχείρισης φυσικών και πολιτιστικών πόρων με τη συμμετοχή του Τροόδου. Αντίθετα, οι ολοκληρωμένες παρεμβάσεις, προτείνουν δράσεις οι οποίες οργανώνονται με τρόπο που να απαντούν στις ανάγκες του κάθε τομέα, αλλά και να διασυνδέονται με άλλες συναφείς ή και συμπληρωματικές δράσεις και πολιτικές διατομεακές ή/και οριζόντιες στο πλαίσιο της ΕΣΑΟΚ, συμπεριλαμβανομένων των θεσμικών διευθετήσεων στις οποίες πρέπει να προβεί το Κράτος.

¹ Προσχέδιο Νόμου που τροποποιεί τον περί κοινοτήτων νόμο του 1999 μέχρι το 2018

Για την εφαρμογή της ΕΣΑΟΚ προτείνεται:

- α)** στο επίπεδο του Τροόδους, μια μορφή συντονισμού με τη συμμετοχή των τοπικών φορέων και δρώντων και με την υποστήριξη των Αναπτυξιακών Εταιρειών, και
- β)** σε εθνικό επίπεδο, μια πολυεπίπεδη λειτουργική δομή διακυβέρνησης με ρυθμιστή το Κράτος, η οποία βασίζεται σε τρεις πυλώνες:
 - i. στον θεσμό του Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων και τις κυβερνητικές υπηρεσίες,
 - ii. στους οργανισμούς διαχείρισης εθνικής σημασίας τοπικής φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, και
 - iii. στους εκπροσώπους της περιοχής Τροόδους μέσω της δικής τους μορφής συντονισμού.

Αυτές οι νέες μορφές συνεργασίας και συντονισμού, επιτρέπουν την ενεργό συμμετοχή του Τροόδους σε διαδικασίες σχεδιασμού και χρηματοδότησης, τις οποίες υιοθετεί η Ε.Ε. και η Κυπριακή Δημοκρατία ως Κράτος-Μέλος. Επειδή οι νέοι θεσμοί προϋποθέτουν άτομα ικανά να τους ενεργοποιήσουν, προτείνεται η εκπαίδευση του τοπικού πληθυσμού ώστε να αναλάβει τις ευθύνες που του αναλογούν. Ως βασική πηγή χρηματοδότησης, προτείνεται το χωρικό εργαλείο Ολοκληρωμένη Εδαφική Επένδυση (ΟΕΕ) της Ε.Ε., το οποίο επιτρέπει τη συνολική ένταξη της ΕΣΑΟΚ σε ένα ενιαίο χρηματοδοτικό πλαίσιο.